

J U L E S V E R N E

Michael Strogoff

De koerier van de Tsaar

1876

Biografie

Jules Verne (1828–1905)

Jules Verne werd geboren op 8 februari 1828 in Nantes, aan de monding van de Loire. Als kind was hij gefascineerd door de schepen die zijn stad binnenkwamen uit alle hoeken van de wereld. Op elfjarige leeftijd probeerde hij als scheepsjongen te ontsnappen naar de Indiës — zijn vader haalde hem op de kade terug. "Voortaan zal ik alleen in mijn verbeelding reizen," zei hij naar verluidt. Hij heeft woord gehouden.

Na rechtenstudies in Parijs begon hij toneelstukken te schrijven, ontmoette Alexandre Dumas, en werkte als beursmakelaar om zijn schrijverij te bekostigen. In 1862 diende hij zijn manuscript in bij uitgever Pierre-Jules Hetzel, die er een uniek potentieel in zag. Het contract dat ze sloten — drie boeken per jaar, voor de rest van Vernes carrière — zou de loop van zijn leven bepalen. De reeks die Hetzel "Les Voyages Extraordinaires" noemde, werd een van de meest succesvolle literaire ondernemingen van de negentiende eeuw.

Michael Strogoff verscheen in 1876, gelijktijdig als feuilleton in het *Magasin d'Éducation et de Récréation* en als boek. Het was Vernes zeventiengste roman en zijn grootste commerciële succes tot dan toe. De verhaalopzet — een koerier van de Tsaar die dwars door het belegerde Siberië moet reizen om een boodschap te bezorgen — bood alles wat zijn lezerspubliek verlangde: exotische landschappen, onverzettelijke heldenmoed, politiek spanning en een klassiek liefdesverhaal.

Verne stierf op 24 maart 1905 in Amiens, waar hij de laatste dertig jaar van zijn leven had gewoond. Hij is na Agatha Christie de meest vertaalde auteur ter wereld. Michael Strogoff behoort tot zijn meest gelezen werken — het werd verfilmd, bewerkt voor het toneel en herdrukt in tientallen talen.

— *De redactie*

Voorwoord

Michael Strogoff speelt in 1876, in een Rusland dat zijn greep op Siberië probeert te bewaren terwijl een opstand onder leiding van de verraderlijke Feofar-Khan de communicatielijnen met het verre oosten afsnijdt. De Tsaar heeft dringend een boodschap nodig bij zijn broer, de grootvorst van Irkoetsk — maar de telegraafverbinding is verbroken, en de gewone routes zijn onveilig. Hij stuurt zijn meest betrouwbare koerier: Michael Strogoff, een officier van de lijfwacht, bekwaam, gesloten en onwrikbaar van wil.

Strogoffs tocht van Moskou naar Irkoetsk — meer dan zesduizend kilometer door steppe, woud en gebergte, omgeven door vijanden en verraders — is het grote canvas waarop Verne zijn avontuursverhaal schildert. Maar het boek is meer dan een jacht. Het is ook een portret van Siberië zoals weinig westerse lezers het ooit hadden gezien: de uitgestrektheid, de koude, de diversiteit van volkeren en landschappen, de paradox van een continent dat tegelijk gevangenis en paradijs is. De twee Parijse journalisten Blount en Jolivet, die het conflict voor respectievelijk de *Daily Telegraph* en *Le Siècle* verslaan, voegen een komische en ironische tegenstem toe aan de heroïsche hoofdlijn. Verne was zelf journalist en bewonderde de figuur van de oorlogsverslaggever — maar hij had ook oog voor de absurditeit van de positie: mannen die het lijden van anderen documenteren terwijl ze wedijveren om de primeur.

Michael Strogoff is geen psychologische roman. Strogoff zelf heeft weinig innerlijk leven dat de lezer te zien krijgt — zijn kracht is in zijn daden, niet in zijn woorden. Dat is precies wat Verne bedoelde: een held die handelt, niet piekert. In een tijd vol twijfelende, zelfontledende romanfiguren was Strogoff een bewuste tegenstelling — een man die weet wat hij moet doen en het doet.

— *De redactie*

Inhoudsopgave

Deel een.....	7
Hoofdstuk I.....	7
Hoofdstuk II.....	15
Hoofdstuk III.....	24
Hoofdstuk IV.....	31
Hoofdstuk V.....	42
Hoofdstuk VI.....	49
Hoofdstuk VII.....	55
Hoofdstuk VIII.....	64
Hoofdstuk IX.....	72
Hoofdstuk X.....	79
Hoofdstuk XI.....	87
Hoofdstuk XII.....	98
Hoofdstuk XIII.....	109
Hoofdstuk XIV.....	118
Hoofdstuk XV.....	127
Hoofdstuk XVI.....	136
Hoofdstuk XVII.....	146
Deel twee.....	154
Hoofdstuk I.....	154
Hoofdstuk II.....	163
Hoofdstuk III.....	177
Hoofdstuk IV.....	188
Hoofdstuk V.....	196
Hoofdstuk VI.....	204
Hoofdstuk VII.....	214
Hoofdstuk VIII.....	224

Hoofdstuk IX	235
Hoofdstuk X	244
Hoofdstuk XI	253
Hoofdstuk XII	263
Hoofdstuk XIII	272
Hoofdstuk XIV	279
Hoofdstuk XV	289

I

Deel een

Michael Strogoff

1

Hoofdstuk I

Een Feest In Het Nieuwe Paleis

D— Sire, een nieuwe depêche.

— Vanwaar?

— Uit Tomsk.

— Is de lijn daarachter verbroken?

— Sinds gisteren, Sire.

— Laat ieder uur een telegram naar Tomsk sturen, generaal, en houd mij op de hoogte.

— Tot uw dienst, Sire, antwoordde generaal Kissoff.

Deze woorden werden gewisseld om twee uur in de nacht, terwijl het feest in het Nieuwe Paleis zijn hoogste luister bereikte. Die avond had de muziek van de Preobrazjenski- en Paulovski-regimenten geen moment verstild: polka's, mazurka's, scottishes en walsen, de mooiste uit het repertoire, vulden de zalen. Paar na paar zwierde door de schitterende vertrekken van dit paleis, dat vlak bij het 'oude stenen huis' stond — de plek waar vroeger zo vele vreselijke drama's zich hadden afgespeeld en waarvan de echo's die nacht werden gewekt door de vrolijke tonen van quadrilles. De hofmaarschalk werd trouwens uitstekend bijgestaan in zijn fijne taak. Groothertogen en hun adjudanten, kamerdienaren van dienst en paleis-officieren zorgden persoonlijk voor de dansen. De groothertoginnen, overladen met diamanten, en de hofdames in hun galakostuums gaven dapper het

voorbeeld aan de echtgenotes van hoge militaire en burgerlijke ambtenaren uit de oude 'stad van witte stenen'. Toen het sein voor de polonaise klonk en gasten van iedere rang zich aansloten bij die statige, cadansrijke wandeling – die bij zulke plechtigheden de waarde heeft van een nationale dans –, leverde het samenspel van lange, getrapte kantjurken en met onderscheidingen overladen uniformen een aanblik die niet te beschrijven viel onder het licht van honderd luchters, waarvan de glans door de spiegels tienvoudig weerkaatst werd. Het was een verblindend schouwspel. Het grote salon, het fraaiste van het hele Nieuwe Paleis, vormde een omlijsting die volkomen paste bij deze stoet van voorname personen en schitterend getooide vrouwen. Het rijke gewelf, met zijn goud dat al verzacht was door de aanslag der jaren, leek bezaaid met lichtpuntjes. De brokaatgordijnen en portières, met hun diepe, prachtige plooiën, gloeiden in warme tinten die fel afbraken tegen de zware stof. Door de hoge, rondbogige vensters drong het licht waarmee de zalen doortrokken waren, getemperd door een lichte nevel, naar buiten als een vlam die de nacht doorkliefde – een nacht die enkele uren lang dit stralende paleis omhulde. Dat contrast trok de aandacht van wie niet danste. Wie bij de vensters bleef staan, zag vaag enkele klokkentorens opdoemen in het donker, hun zware omtrekken hier en daar afgetekend. Onder de gebeeldhouwde balkons liepen talrijke schildwachten geruisloos heen en weer, het geweer dwars over de schouder, de puntige helm getooid met een pluim van vuur in het schijnsel dat naar buiten straalde. Men hoorde ook de regelmatige tred van patrouilles over de stenen vloeren, soms zuiverder dan het ritme van de dansers op het parket. Af en toe herhaalde zich de roep van een wachtpost van post tot post, en soms mengde zich een heldere trompetstoot in de klanken van het orkest en wierp zijn heldere noten in de algemene harmonie. Lager nog, voor de voorgevel, tekenden donkere massa's zich af tegen de brede lichtkegels die uit de vensters van het paleis vielen. Het waren schepen die de rivier afdaalden; hun water, besprenkeld met het flakkerend schijnsel van enkele lantaarns, spoelde tegen de onderste terrassen. De belangrijkste persoon op het bal, degene die dit feest gaf en aan wie generaal Kissoff de aanspreektitel had gegeven die alleen vorsten toekomt, droeg slechts het eenvoudige uniform van officier bij de garde-jagers. Geen pose, maar louter gewoonte van een man die weinig gaf om uiterlijk vertoon. Zijn kleding stak schrill af bij de prachtige kostuums om hem heen, en toch verscheen hij meestal zo, te midden van zijn escorte van Georgiërs, Kozakken en Lesgiërs – schitterende ruiters in de fonkelende uniformen van de Kaukasus. Deze man, lang van gestalte, met een vriendelijk voorkomen, een kalme

uitdrukking en toch een zorgelijke frons, ging van groep tot groep, maar sprak weinig. Hij leek slechts oppervlakkig te luisteren naar de vrolijke woorden van jonge gasten of naar de ernstiger opmerkingen van hoge ambtenaren en diplomaten die de voornaamste staten van Europa bij hem vertegenwoordigden. Twee of drie van die scherpzinnige politici – gelaatslezers van beroep – meenden een zweem van onrust op het gezicht van hun gastheer te bespeuren, zonder de oorzaak te doorgronden, maar niemand zou het wagen hem daarover te bevragen. Hoe dan ook, de officier van de garde-jagers wilde duidelijk dat zijn heimelijke zorgen dit feest op geen enkele wijze zouden verstoren. En omdat hij tot die zeldzame vorsten behoorde aan wie bijna de gehele wereld gewend is te gehoorzamen, zelfs in gedachten, stokten de genoegens van het bal geen ogenblik. Toch wachtte generaal Kissoff erop dat de officier hem, na de mededeling over de dépêche uit Tomsk, zou machtigen zich terug te trekken, maar deze zweeg. Hij had het telegram gelezen; zijn voorhoofd betrok nog sterker. Onwillekeurig ging zijn hand naar het gevest van zijn sabel en steeg toen naar zijn ogen, die hij even bedekte. Het leek of het felle licht hem pijn deed en of hij de duisternis zocht om beter in zichzelf te zien. – Dus sinds gisteren hebben wij geen verbinding meer met mijn broer de groothertog² hervatte hij, nadat hij de generaal naar een vensternis had geleid.

– Geen verbinding, Sire, en het is te vrezen dat de dépêches weldra de Siberische grens niet meer zullen passeren.

– Maar de troepen in de provincies Amoer en Jakoetsk, alsook die van Transbaikal, hebben bevel gekregen om onverwijld naar Irkoetsk op te rukken?

– Dat bevel is gegeven met het laatste telegram dat wij nog voorbij het Baikalmeeer hebben kunnen sturen.

– En met de gouvernementen Jenisejsk, Omsk, Semipalatinsk en Tobolsk staan wij nog steeds rechtstreeks in verbinding sinds het begin van de inval?

– Ja, Sire. Onze telegrammen bereiken hen, en op dit ogenblik weten wij zeker dat de Tataren niet verder zijn gekomen dan de Irtysj en de Ob.

– En van de verrader Ivan Ogareff geen enkel bericht?

– Niets, Sire. De politiechef kan niet bevestigen of hij de grens al dan niet is gepasseerd.

– Laat zijn signalement onmiddellijk worden doorgestuurd naar Nizjni-Novgorod, Perm, Jekaterinenburg, Kasimov, Tjoemen, Isjim, Omsk, Jelamsk, Kolyvan, Tomsk – naar alle telegraafposten waarmee de lijn nog in verbinding staat!

– De orders van Uwe Majesteit zullen terstond worden uitgevoerd, antwoordde generaal Kissoff.

– Stilte over dit alles!

Met een eerbiedig knikje boog de generaal zich, mengde zich eerst in de menigte en verliet even later de zalen zonder dat zijn vertrek werd opgemerkt. De officier bleef enkele ogenblikken in gedachten verzonken staan. Toen hij zich weer onder de groepen militairen en politici voegde die zich op verschillende plaatsen in de zalen hadden gevormd, was zijn gezicht weer zo kalm als tevoren. Toch was het ernstige feit dat deze korte woordenwisseling had uitgelokt minder onbekend dan de officier van de garde-jagers en generaal Kissoff dachten. Officieel werd er niet over gesproken, zelfs niet officieus, want de tongen waren ‘op last’ niet los. Maar enkele hoge personages waren min of meer nauwkeurig op de hoogte van wat zich aan de grens voltrok. Wat zij wellicht slechts bij benadering wisten en waarover zij zelfs onder diplomaten niet spraken, daarover praatten twee gasten – die door geen uniform of onderscheiding opvielen op dit bal in het Nieuwe Paleis – op zachte toon met elkaar, alsof zij tamelijk nauwkeurige inlichtingen hadden ontvangen. Hoe, langs welke weg, door welk vernuft hadden deze twee gewone stervelingen kennis van wat zovele anderen, en de belangrijkste, amper vermoedden? Dat viel niet te zeggen. Bezaten zij een gave van voorgevoel? Een extra zintuig dat hen liet zien voorbij de horizon waarbinnen het menselijk oog gevangen zit? Een bijzonder reukorgaan om het geheimste nieuws op te sporen? Had de gewoonte om te leven van en door informatie hun natuur zo veranderd dat zij een tweede natuur had gekregen? Men zou het bijna geloven. Van deze twee mannen was de een Engelsman, de ander Fransman; beiden lang en mager. De laatste donker als een Provençaal uit het zuiden, de eerste rossig als een gentleman uit Lancashire. De Anglo-Normandiër was bedaard, koel, flegmatisch, zuinig met gebaren en woorden, alsof hij slechts sprak of bewoog wanneer een veer in hem op het juiste moment werd losgelaten. De Gallo-Romein daarentegen was levendig, sprankelend; hij uitte zich met lippen, ogen en handen tegelijk en had twintig manieren om zijn gedachte te kennen te geven, terwijl zijn gesprekspartner er maar één leek te hebben, onveranderlijk vastgeklonken in zijn hoofd.

Deze lichamelijke verschillen zouden zelfs de minst opmerkbare zijn opgevallen. Maar een gelaatskenner die hen aandachtig bekeek, zou het fysiologische contrast duidelijk hebben vastgesteld: de Fransman was ‘al oog’, de Engelsman ‘al oor’.

Inderdaad, het oog van de eerste was door gewoonte buitengewoon gescherpt. De gevoeligheid van zijn netvlies moest even snel zijn als dat van goochelaars die een kaart herkennen aan een snelle beweging bij het schudden of aan de onopgemerkte ligging van een enkele kaart. Deze Fransman bezat dus in de hoogste graad wat men ‘het geheugen van het oog’ noemt. De Engelsman leek juist gebouwd om te luisteren en te horen. Zodra een stem zijn oor trof, vergat hij hem nooit meer; over tien, twintig jaar zou hij hem tussen duizenden herkennen. Zijn oren konden zich niet bewegen zoals die van dieren met grote schelpen, maar aangezien geleerden vaststellen dat menselijke oren ‘vrijwel’ onbeweeglijk zijn, mocht men beweren dat die van deze Engelsman zich oprichtten, wrongen en draaiden om klanken op te vangen op een manier die voor een natuuronderzoeker nauwelijks verborgen bleef. Deze volmaaktheid van gezicht en gehoor diende hen uitstekend in hun beroep. De Engelsman correspondeerde voor de *Daily Telegraph*, de Fransman voor... welk blad of welke bladen, dat zei hij niet. Vroeg men ernaar, dan antwoordde hij schertsend dat hij correspondeerde met ‘mijn nicht Madeleine’. In werkelijkheid was deze Fransman, ondanks zijn lichte toon, zeer scherpzinnig en spits. Door soms wat dooreen te praten – misschien juist om zijn nieuwsgierigheid te verbergen – gaf hij zichzelf nooit prijs. Zijn spraakzaamheid hielp hem te zwijgen, en wellicht was hij nog gesloten en voorzichtiger dan zijn collega van de *Daily Telegraph*. Dat beiden aanwezig waren op dit feest in het Nieuwe Paleis in de nacht van 15 op 16 juli, kwam doordat zij als journalisten waren uitgenodigd, om hun lezers zo volledig mogelijk te berichten. Het spreekt vanzelf dat deze twee mannen hartstochtelijk verknocht waren aan hun roeping. Zij joegen als fretjes op het spoor van het onverwachtste nieuws, lieten zich door niets weerhouden of ontmoedigen, bezaten de onwrikbare koelbloedigheid en de werkelijke moed van het vak. Het waren ware jockeys in deze steeplechase, deze jacht op informatie: zij sprongen over heggen, staken rivieren over, namen hindernissen met de onnavolgbare vurigheid van volbloeden die ‘eerste’ willen aankomen of sterven. Hun bladen spaarden hun geen geld – het zekerste, snelste en volmaaktste middel tot informatie dat tot nu toe bekend is. Tot hun eer moet worden gezegd dat zij nooit over muren van privéleven gluurden of luisterden; zij traden slechts

op wanneer politieke of maatschappelijke belangen in het geding waren. Kortom, zij bedreven wat men de laatste jaren ‘het grote politieke en militaire reportage’ noemt. Wie hen echter van nabij volgde, zag dat zij de feiten – en vooral hun gevolgen – meestal op een heel eigen wijze bekeken en beoordeelden, ieder met ‘zijn eigen manier’. Maar omdat zij fair en royaal speelden en zich nooit spaarden, zou het kleinzielig zijn geweest hun dat kwalijk te nemen. De Franse correspondent heette Alcide Jolivet. De Engelse heette Harry Blount. Zij ontmoetten elkaar die avond voor het eerst op dit bal in het Nieuwe Paleis, waarvoor zij verslag moesten uitbrengen. Door het verschil in karakter en een zekere beroepsjaloerie konden zij elkaar weinig liggen. Toch ontliepen zij elkaar niet; veeleer probeerden zij elkaar af te tasten over het nieuws van de dag. Het waren twee jagers op hetzelfde terrein, in hetzelfde jachtveld. Wat de een miste, kon de ander misschien binnenhalen, en hun eigen belang vroeg dat zij elkaar in het vizier hielden. Die avond loerden beiden dus op prooi. Er hing inderdaad iets in de lucht. ‘Al was het maar een vlucht eenden,’ dacht Alcide Jolivet, ‘dat is een schot waard!’ Kort na het vertrek van generaal Kissoff kwamen de twee correspondenten met elkaar te spreken, voorzichtig aftastend. – Werkelijk, monsieur, dit kleine feest is allerbekoorlijkst! zei Alcide Jolivet vriendelijk, met een typisch Franse openingszin.

– Ik heb al getelegrafeerd: splendid! antwoordde Harry Blount koel, met het woord dat een Brit gebruikt om iedere bewondering uit te drukken.

– Toch meende ik tegelijk aan mijn nicht...

– Uw nicht? viel Harry Blount verbaasd in de rede.

– Ja, mijn nicht Madeleine... Met haar correspondeer ik! Zij houdt ervan snel en goed op de hoogte te zijn, mijn nicht... Ik heb haar dus gemeld dat er tijdens dit feest een soort wolk leek te liggen over het voorhoofd van de vorst.

– Voor mij straalde hij, antwoordde Harry Blount, wellicht om zijn eigen gedachte te verbergen.

– En natuurlijk hebt u hem laten stralen in de kolommen van de Daily Telegraph.

– Precies.

– Herinnert u zich, monsieur Blount, wat er in 1812 in Zakret gebeurde?

– Ik herinner het mij alsof ik erbij was, monsieur.

– Dan weet u dat men midden in een feest ter ere van hem aan keizer Alexander meldde dat Napoleon met zijn voorhoede de Niemen was overgestoken. Toch verliet de keizer het feest niet en liet, ondanks de uiterste ernst van een tijding die hem zijn rijk kon kosten, niet meer onrust blijken...

– ...dan onze gastheer zojuist toonde toen generaal Kissoff hem meldde dat de telegraaflijnen tussen de grens en het gouvernement Irkoetsk verbroken zijn.

– Ah, u kent dat detail?

– Ik ken het.

– Voor mij zou het moeilijk zijn het niet te weten, want mijn laatste telegram is nog tot Oedinsk gekomen, merkte Alcide Jolivet met enige voldoening op.

– En het mijne slechts tot Krasnojarsk, antwoordde Harry Blount, even voldaan.

– Dan weet u ook dat er orders zijn gestuurd naar de troepen in Nikolaevsk?

– Ja, monsieur, tegelijk met het bericht aan de Kozakken van het gouvernement Tobolsk om zich te verzamelen.

– Niets is echter, monsieur Blount; ook mij waren deze maatregelen bekend, en geloof ik maar dat mijn lieve nicht er morgen iets van zal weten!

– Net zoals de lezers van de Daily Telegraph, monsieur Jolivet.

– Ziet u wel! Als je alles ziet wat er gebeurt...

– En alles hoort wat er gezegd wordt...

– Een interessante campagne om te volgen, monsieur Blount.

– Ik volg hem, monsieur Jolivet.

– Dan is het mogelijk dat wij elkaar terugzien op een bodem die minder vast is dan het parket van deze zaal!

– Minder vast, ja, maar...

– Maar ook minder glad! antwoordde Alcide Jolivet, terwijl hij zijn collega vastgreep op het moment dat deze achteruit struikelde.

Daarop scheidden de twee correspondenten, in hun nopjes dat de een de ander niet had afgetroefd. Zij stonden quitte.

Op dat ogenblik werden de deuren geopend naar de aangrenzende zalen. Daar stonden enkele grote tafels, schitterend gedekt, overladen met kostbaar porselein en gouden vaatwerk. Aan de middelste tafel, bestemd voor vorsten, vorstinnen en diplomaten, blonk een pronkstuk van onschatbare waarde, afkomstig uit Londense ateliers, en rondom dit meesterwerk van goudsmeedkunst schitterden onder het licht der luchters de duizend stukken van het allerschoonste servies dat ooit de porseleinfabrieken van Sèvres had verlaten. De gasten van het Nieuwe Paleis begaven zich nu naar de souperzalen.

Op dat moment kwam generaal Kissoff, die zojuist was teruggekeerd, haastig op de officier van de garde-jagers toe.

- En? vroeg deze hem scherp, zoals de eerste keer.
- De telegrammen komen Tomsk niet meer voorbij, Sire.
- Onmiddellijk een koerier!

De officier verliet het grote salon en trad een aangrenzende ruime kamer binnen. Het was een werkkamer, sober gemeubileerd met oud eiken, gelegen in een hoek van het Nieuwe Paleis. Aan de muur hingen enkele schilderijen, onder andere doeken van Horace Vernet. De officier opende snel het venster, alsof zijn longen naar lucht snakten, en stapte op een breed balkon om de zuivere lucht in te ademen van deze schone julimaand. Voor zijn ogen, beschenen door het maanlicht, lag een ommuurde vesting waarin twee kathedralen, drie paleizen en een arsenaal rezen. Daaromheen tekenden zich drie verschillende steden af: Kitaj-Gorod, Beloj-Gorod, Zemljanoj-Gorod – uitgestrekte Europese, Tataarse en Chinese wijken, overheerst door torens, klokkentorens, minaretten en koepels van driehonderd kerken met groene daken en zilveren kruisen. Een kleine, kronkelende rivier weerkaatste hier en daar de manestralen. Het geheel vormde een wonderlijke mozaïek van huizen in allerlei kleuren, gevat in een wijde omlijsting van tien mijl. Die rivier was de Moskva, die stad was Moskou, die ommuurde vesting was het Kremlin, en de officier van de garde-jagers die daar stond, de armen over elkaar, het voorhoofd in gedachten, vaag luisterend naar het rumoer dat het Nieuwe Paleis wierp over de oude Moskouse stad, was de tsaar.

2

Hoofdstuk II

Russen en tataren

De tsaar had de zalen van het Nieuwe Paleis zo plotseling verlaten juist toen het feest, dat hij gaf voor de hoogste burgerlijke en militaire autoriteiten en de voornaamste notabelen van Moskou, op zijn hoogtepunt was. Er voltrokken zich ernstige gebeurtenissen aan de overkant van de Oeral. Daaraan viel niet meer te twijfelen: een geduchte inval dreigde de Siberische provincies los te rukken van het Russische gezag.

Het Aziatische Rusland, ofwel Siberië, beslaat een oppervlakte van ruim vijfhonderdzestigduizend mijl en telt ongeveer twee miljoen inwoners. Het strekt zich uit van de Oeral, die het scheidt van Europees Rusland, tot aan de kust van de Grote Oceaan. In het zuiden grenst het aan Turkestan en het Chinese Rijk langs een tamelijk onduidelijke grens; in het noorden ligt de Noordelijke IJszee, van de Kara-zee tot de Beringstraat. Het land is verdeeld in gouvernementen of provincies: Tobolsk, Jenisejsk, Irkoetsk, Omsk, Jakoetsk; verder omvat het twee districten, Ochotsk en Kamtsjatka, en twee gebieden die inmiddels onder Moskou zijn gebracht: het land der Kirgiezen en dat der Tsjoektsjen.

Deze reusachtige steppevlakte, die meer dan honderdtien graden van west naar oost beslaat, dient tegelijk als verbanningsoord voor misdadigers en als ballingsoord voor wie door een oekaze is verbannen.

Twee gouverneur-generaals vertegenwoordigen er de hoogste macht van de tsaar. De een resideert in Irkoetsk, hoofdstad van Oost-Siberië; de ander in Tobolsk, hoofdstad van West-Siberië. De rivier Tsjoena, een zijtak van de Jenisej, scheidt de twee Siberiëën.

Nog geen enkel spoorweg doorkruist deze uitgestrekte vlakten, waarvan sommige werkelijk buitengewoon vruchtbaar zijn. Geen enkele lijn bedient de kostbare mijnen die het Siberische land op grote stukken rijker maken onder dan boven de grond. Men reist er 's zomers per tarantas of telega, 's winters per slee.

Slechts één verbinding bestaat, maar die is elektrisch: een draad van meer dan achtduizend wersten lengte (8536 kilometer) die de westen oostgrens van Siberië verbindt. Vanaf de Oeral loopt hij via Jekaterinenburg, Kasimov, Tjoemen, Isjim, Omsk, Jelamsk, Kolyvan, Tomsk, Krasnojarsk, Nizjni-Oedinsk, Irkoetsk, Verchne-Nertsjinsk, Strelink, Albazin, Blagovesjtsjensk, Radde, Orlovskaja, Alexandrovskoje, Nikolaevsk. Voor elk woord dat tot aan het uiterste punt wordt verzonden, kost het zes roebel en negentien kopeken. Van Irkoetsk vertakt een lijn naar Kjachta aan de Mongoolse grens; vandaar brengt de post de depêches in veertien dagen naar Peking, voor dertig kopeken per woord.

Juist deze draad, gespannen van Jekaterinenburg tot Nikolaevsk, was eerst vóór Tomsk doorgesneden en enkele uren later tussen Tomsk en Kolyvan.

Daarom had de tsaar, na de tweede mededeling van generaal Kissoff, slechts geantwoord: 'Onmiddellijk een koerier!'

Sinds enkele ogenblikken stond de tsaar roerloos voor het venster van zijn werkkamer, toen de deur opnieuw openging. De hoofdcommissaris van politie verscheen op de drempel.

-- Kom binnen, generaal, zei de tsaar kortaf. Vertel mij alles wat je weet over Ivan Ogareff.

-- Het is een uiterst gevaarlijk man, Sire.

-- Hij had de rang van kolonel?

-- Ja, Sire.

-- Was hij een bekwaam officier?

-- Zeer bekwaam, maar onhandelbaar, met een tomeloze eerezucht die voor niets terugdeinsde. Hij raakte al spoedig verwickeld in geheime intriges, waarop zijne hoogheid de groothertog hem zijn rang ontnam en hem naar Siberië verbande.

-- Wanneer was dat?

-- Twee jaar geleden. Na zes maanden ballingschap verleende Uwe Majesteit hem gratie, en hij keerde terug naar Rusland.

-- En sindsdien is hij niet opnieuw naar Siberië gegaan?

-- Jawel, Sire, maar ditmaal vrijwillig, antwoordde de hoofdcommissaris.

Hij liet zijn stem dalen:

-- Er was een tijd, Sire, dat wie naar Siberië ging, er niet meer vandaan kwam.

-- Zolang ik leef, zal Siberië een land zijn waar men uit terugkeert!

De tsaar sprak deze woorden met gerechtvaardigde trots, want hij had menigmaal door zijn mildheid bewezen dat de Russische justitie kon vergeven.

De hoofdcommissaris zweeg. Het was duidelijk dat hij niets voelde voor halve maatregelen. In zijn ogen mocht een man die tussen gendarmes de Oeral was overgestoken, die bergen nooit meer passeren. Onder het nieuwe bewind was dat anders, en dat betreurde hij oprecht. Hoezo geen levenslange verbanning meer voor andere misdaden dan gewone delicten? Hoezo politieke ballingen die terugkeerden uit Tobolsk, Jakoetsk, Irkoetsk? De hoofdcommissaris, gewend aan de onverbidelijke oekazes van vroeger, kon zich niet vinden in deze wijze van regeren. Maar hij zweeg en wachtte op nieuwe vragen.

Die kwamen spoedig.

-- Is Ivan Ogareff na dat verblijf in de Siberische provincies -- waarvan het werkelijke doel onbekend bleef -- niet voor de tweede maal teruggekeerd naar Rusland?

-- Jawel.

-- En sinds zijn terugkeer heeft de politie hem uit het oog verloren?

-- Nee, Sire, want een veroordeelde wordt pas werkelijk gevaarlijk vanaf de dag dat hem gratie is verleend.

Het voorhoofd van de tsaar trok even samen. Misschien vreesde de hoofdcommissaris dat hij te ver was gegaan -- al was zijn koppigheid in zijn denkbeelden minstens even groot als zijn onbegrensde toewijding aan zijn vorst. Maar de tsaar liet de indirecte kritiek op zijn binnenlandse politiek voorbijgaan en vervolgde kort:

-- Waar bevond Ivan Ogareff zich het laatst?

-- In het gouvernement Perm.

-- In welke stad?

-- In Perm zelf.

-- Wat deed hij daar?

-- Hij leek werkloos en zijn gedrag gaf geen aanleiding tot verdenking.

-- Stond hij niet onder toezicht van de geheime politie?

-- Nee, Sire.

-- Wanneer heeft hij Perm verlaten?

-- Omstreeks maart.

-- Om waarheen te gaan?

-- Dat is onbekend.

-- En sindsdien weet men niet wat er van hem geworden is?

-- Nee.

-- Ik wel, zei de tsaar. Anonieme berichten, die niet langs de politie zijn gegaan, hebben mij bereikt. Gezien wat zich nu aan de grens afspeelt, heb ik alle reden te geloven dat ze juist zijn.

-- Bedoelt Uwe Majesteit, riep de hoofdcommissaris uit, dat Ivan Ogareff de hand heeft in de Tataarse inval?

-- Ja, generaal, en ik zal je vertellen wat jij niet weet. Na zijn vertrek uit Perm is Ivan Ogareff de Oeral overgestoken. Hij heeft zich in de Kirgizische steppen geworpen en daar met succes geprobeerd deze nomadische volken op te ruïen. Vervolgens is hij verder zuidwaarts getrokken, tot in het vrije Turkestan. In de khanaten Boechara, Kokand en Koendoez vond hij aanvoerders bereid hun Tataarse horden in de Siberische provincies te storten en een algemene inval in het Russische Azië uit te lokken. De beweging is in het geheim voorbereid, maar nu is ze losgebarsten als een donderslag. De verbindingen tussen Westen Oost-Siberië zijn verbroken. Bovendien zint Ivan Ogareff, verteerd door wraak, op het leven van mijn broer!

De tsaar had zich opgewonden en liep met snelle passen heen en weer. De hoofdcommissaris zweeg, maar dacht bij zichzelf dat in de tijd toen Russische keizers

nooit een balling gratie verleenden, de plannen van Ivan Ogareff nooit hadden kunnen slagen.

Na een korte stilte naderde hij de tsaar, die zich in een fauteuil had laten vallen.

-- Uwe Majesteit heeft ongetwijfeld orders gegeven om deze inval zo snel mogelijk af te slaan?

-- Ja. Het laatste telegram dat Nizjni-Oedinsk heeft bereikt, moet de troepen van Jenisejsk, Irkoetsk, Jakoetsk, van de Amoer-provincies en het Baikalmeer in beweging hebben gebracht. Tegelijk rukken de regimenten van Perm en Nizjni-Novgorod en de grens-Kozakken met geforceerde mars op naar de Oeral. Maar helaas zullen er weken verstrijken voor zij tegenover de Tataarse colonnes staan.

-- En de broer van Uwe Majesteit, zijne hoogheid de groothertog, nu geïsoleerd in het gouvernement Irkoetsk, staat niet meer rechtstreeks in verbinding met Moskou?

-- Nee.

-- Maar hij moet uit de laatste dépêches weten welke maatregelen Uwe Majesteit heeft genomen en welk steun hij mag verwachten van de dichtstbijzijnde gouvernementen?

-- Dat weet hij. Maar wat hij niet weet, is dat Ivan Ogareff behalve de rol van rebel ook die van verrader zal spelen, en dat hij in hem een persoonlijke, onverzoenlijke vijand heeft. Aan de groothertog heeft Ivan Ogareff zijn eerste ongenade te danken. Het ergste is dat deze man hem onbekend is. Zijn plan is om naar Irkoetsk te gaan, zich onder een valse naam aan te bieden, het vertrouwen van de groothertog te winnen en, zodra de Tataren de stad hebben omsingeld, haar over te leveren -- en met haar mijn broer, wiens leven rechtstreeks bedreigd is. Dat weet ik uit mijn berichten, dat weet de groothertog niet, en dat moet hij weten!

-- Welnu, Sire, een intelligente en moedige koerier...

-- Ik wacht hem.

-- En laat hij spoed maken, voegde de hoofdcommissaris eraan toe, want sta mij toe te zeggen, Sire, dat Siberië een land is dat vatbaar is voor opstanden!

-- Bedoel je, generaal, dat de ballingen gemeenschappelijke zaak zouden maken met de indringers? riep de tsaar uit, niet langer meester van zichzelf bij deze insinuatie.

-- Vergeef mij, Sire... stamelde de hoofdcommissaris, want dat was inderdaad de gedachte die zijn argwanende geest hem had ingegeven.

-- Ik geloof dat de ballingen meer vaderlandsliefde hebben! hernam de tsaar.

-- Er zijn in Siberië ook andere veroordeelden dan politieke ballingen, antwoordde de hoofdcommissaris.

-- De misdadigers! O generaal, die laat ik aan jou over! Dat is het uitschot van de mensheid. Zij hebben geen land. Maar deze opstand, of liever deze inval, richt zich niet tegen de keizer, maar tegen Rusland, tegen dit land dat de ballingen nooit helemaal hebben opgegeven te zullen terugzien... en dat zij zullen terugzien! Nee, nooit zal een Rus zich verbinden met een Tartaar om de Moskouse macht ook maar een uur te verzwakken!

De tsaar had gelijk met zijn vertrouwen in het patriottisme van hen die zijn politiek tijdelijk verwijderd hield. Zijn mildheid, die de kern vormde van zijn rechtvaardigheid wanneer hij die zelf kon sturen, en de aanzienlijke verzachtingen die hij had ingevoerd in de toepassing van de vroeger zo strenge oekazes, gaven hem die zekerheid. Toch waren de omstandigheden, zelfs zonder dit krachtige voordeel voor de Tataarse inval, ernstig genoeg. Het viel te vrezen dat een groot deel van de Kirgizische bevolking zich bij de indringers zou aansluiten.

De Kirgiezen verdelen zich in drie hordes: de grote, de kleine en de middelste, met samen ongeveer vierhonderdduizend 'tenten', dat wil zeggen twee miljoen zielen. Sommige stammen zijn onafhankelijk, andere erkennen de soevereiniteit van Rusland dan wel van de khanaten Chiwa, Kokand en Boechara -- de geduchtste aanvoerders van Turkestan. De middelste horde, de rijkste en talrijkste, heeft haar kampen in het gebied tussen de Sara-Soe, de Irtysj, de boven-Ishim, het meer Hadisang en het meer Aksakal. De grote horde, ten oosten daarvan, reikt tot de gouvernementen Omsk en Tobolsk. Als deze Kirgizische volken in opstand komen, betekent dat de overrompeling van Aziatisch Rusland en meteen de afscheiding van Siberië ten oosten van de Jenisej.

Weliswaar zijn deze Kirgiezen nog zeer onge oefend in de krijgskunst; zij zijn veeleer nachtelijke rovers en aanvallers van karavanen dan geregelde soldaten. Zoals Levtsjin

zegt: 'Een gesloten front of een goed vierkant van infanterie weerstaat een tienmaal zo talrijke massa Kirgiezen, en één enkel kanon kan er een vreselijke slachting aanrichten.'

Dat is zo, maar dan moet dat vierkant wel in het opstandige gebied geraken en moeten de kanonnen de parken van de Russische provincies verlaten, die tweemaal drieduizend wersten ver weg liggen. Behalve langs de directe weg van Jekaterinenburg naar Irkoetsk zijn de vaak moerassige steppen moeilijk begaanbaar, en er zouden zeker weken verstrijken voor de Russische troepen in staat zouden zijn de Tataarse horden terug te slaan.

Omsk is het centrum van de militaire organisatie in West-Siberië, bedoeld om de Kirgizische bevolking in bedwang te houden. Daar liggen de grenzen die deze onvolledig onderworpen nomaden meermalen hebben beledigd, en op het ministerie van Oorlog had men alle reden te denken dat Omsk al ernstig bedreigd werd. De lijn van militaire nederzettingen -- de posten van Kozakken die van Omsk tot Semipalatinsk in een keten liggen -- moest op verscheidene punten zijn doorbroken. Het was te vrezen dat de 'grote sultans' die de Kirgizische districten besturen, al dan niet vrijwillig de heerschappij van de Tataren hadden aanvaard -- moslims zoals zij -- en dat aan de haat tegen de onderwerping de haat tussen de Griekse en de islamitische godsdienst was toegevoegd.

Al lang trachtten de Tataren van Turkestan, vooral die uit de khanaten Boechara, Kokand en Koendoez, de Kirgizische hordes met geweld én overreding los te weken uit de Moskouse heerschappij.

Enkele woorden over deze Tataren.

De Tataren behoren hoofdzakelijk tot twee rassen: het Kaukasische en het Mongoolse.

Het Kaukasische ras -- dat Abel de Remusat 'in Europa als het type van de schoonheid van onze soort beschouwt, omdat alle volken van dit werelddeel ervan afstammen' -- omvat onder één naam Turken en inheemse volken van Perzische afkomst.

Het zuiver Mongoolse ras omvat de Mongolen, Mantsjoes en Tibetanen.

De Tataren die toen het Russische rijk bedreigden, behoorden tot het Kaukasische ras en bewoonden vooral Turkestan. Dit uitgestrekte land is verdeeld in verschillende

staten, geregeerd door khans -- vandaar de naam khanaten. De voornaamste zijn Boechara, Chiwa, Kokand, Koendoez enzovoort.

In die tijd was het machtigste en geduchtste khanaat Boechara. Rusland had al meermalen met zijn aanvoerders te kampen gehad, die uit eigenbelang de onafhankelijkheid van de Kirgiezen tegen de Moskouse heerschappij hadden gesteund om hun een ander juk op te leggen. De huidige vorst, Feofar-Khan, volgde in hun voetsporen.

Het khanaat Boechara strekt zich van noord naar zuid uit tussen de 37e en 41e breedtegraad, en van oost naar west tussen de 61e en 66e lengtegraad -- een oppervlakte van ongeveer tienduizend vierkante mijl.

Het telt tweeënhalf miljoen inwoners, een leger van zestigduizend man -- in oorlogstijd verdrievoudigd -- en dertigduizend ruiters. Het is een rijk land met gevarieerde dierlijke, plantaardige en minerale voortbrengselen, uitgebreid met de gebieden Balkh, Aukoi en Meimaneh. Het bezit negentien aanzienlijke steden. Boechara, ommuurd met een muur van meer dan acht Engelse mijlen en voorzien van torens, een roemrijke stad die in de tiende eeuw door Avicenna en andere geleerden werd verheerlijkt, geldt als het centrum van de islamitische wetenschap en behoort tot de beroemdste van Centraal-Azië. Samarkand, met het graf van Tamerlan en het paleis waar de blauwe steen bewaard wordt waarop elke nieuwe khan bij zijn troonsbestijging moet plaatsnemen, wordt beschermd door een uiterst sterke citadel. Karsji, met zijn driedubbele omwalling in een oase omringd door een moeras vol schildpadden en hagedissen, is bijna onneembaar. Tsjardzjoei wordt verdedigd door bijna twintigduizend zielen. Tenslotte vormen Katia-Koergan, Noerata, Djizach, Paikand, Karakoel, Choesar enzovoort een geheel van steden dat moeilijk te bedwingen is. Dit khanaat Boechara, beschermd door zijn bergen en geïsoleerd door zijn steppen, is dus een werkelijk geduchte staat, en Rusland zou er belangrijke troepenmachten tegenover moeten stellen.

Welnu, de eerzuchtige en woeste Feofar regeerde toen dit deel van Tartarije. Gesteund door de andere khans -- vooral die van Kokand en Koendoez, wrede en plunderende krijgslieden, bereid tot ondernemingen die het Tataarse instinct liefheeft --, bijgestaan door de aanvoerders van alle hordes in Centraal-Azië, stond hij aan het hoofd van deze inval, waarvan Ivan Ogareff de ziel was. Deze verrader, gedreven door even

waaninnige eerzucht als haat, had de beweging zo geleid dat hij de grote Siberische weg afsneed. Waanzinnig als hij was te denken dat hij het Moskouse rijk kon aantasten! Onder zijn aanstichting had de emir -- zo noemen de khans van Boechara zich -- zijn horden over de Russische grens gestuurd. Hij had het gouvernement Semipalatinsk ingenomen; de te weinige Kozakken aldaar hadden voor hem moeten wijken. Hij was verder opgerukt dan het meer Balkhasj, waarbij hij de Kirgizische bevolking meesleepte. Plunderend, verwoestend, rekruterend wie zich onderwierp, gevangennemend wie zich verzette, trok hij van stad naar stad, gevolgd door de gehele hofhouding van een oosterse vorst -- zijn burgerlijke huis, zijn vrouwen en slaven --, met de schaamteloze stoutmoedigheid van een moderne Dzjengis Khan.

Waar bevond hij zich op dit ogenblik? Hoe ver waren zijn troepen gevorderd toen het nieuws van de inval Moskou bereikte? Tot welk punt in Siberië hadden de Russische troepen moeten terugwijken? Dat viel niet te weten. De verbindingen waren verbroken. Was de draad tussen Kolyvan en Tomsk doorgesneden door verkenners van het Tataarse leger, of was de emir al doorgedrongen tot de provincies van Jenisejsk? Stond heel West-Siberië in brand? Reikte de opstand al tot de oostelijke gewesten? Niemand kon het zeggen. Alleen de drager die noch kou noch hitte vreest, die noch de strenge winter noch de hete zomer kan stoppen, die met de snelheid van de bliksem vliegt -- de elektrische stroom -- kon niet langer door de steppe trekken. Het was niet meer mogelijk de groothertog, opgesloten in Irkoetsk, te waarschuwen voor het gevaar dat de verraderij van Ivan Ogareff hem bedreigde.

Slechts één koerier kon de verbroken verbinding vervangen. Die man zou tijd nodig hebben om de vijfduizend tweehonderd wersten (5323 kilometer) tussen Moskou en Irkoetsk af te leggen. Om door de gelederen van rebellen en indringers heen te breken, zou hij moed en verstand nodig hebben die bijna bovenmenselijk waren. Maar met hoofd en hart kom je ver!

'Zal ik dat hoofd en dat hart vinden?' vroeg de tsaar zich af.

3

Hoofdstuk III

Michail strogoff

Kort daarop ging de deur van het keizerlijk kabinet open. De kamerheer kondigde generaal Kissoff aan.

- Die koerier? vroeg de tsaar meteen.
- Hij is hier, Sire, antwoordde generaal Kissoff.
- Heb je de juiste man gevonden?
- Ik durf er mijn woord op te geven, Majesteit.
- Was hij in dienst op het paleis?
- Ja, Sire.
- Ken je hem persoonlijk?
- Heel goed. Hij heeft al verschillende moeilijke opdrachten met succes uitgevoerd.
- In het buitenland?
- In Siberië zelf.
- Waar komt hij vandaan?
- Uit Omsk. Hij is een Siberiër.
- Heeft hij koelbloedigheid, verstand, moed?
- Ja, Sire, alles wat nodig is om te slagen waar anderen misschien zouden falen.
- Hoe oud?
- Dertig jaar.
- Een sterk iemand?

- Sire, hij verdraagt kou, honger, dorst en vermoeidheid tot het uiterste.
- Een lichaam van ijzer?
- Ja, Sire.
- En een hart...?
- Een hart van goud.
- Hoe heet hij?
- Michail Strogoff.
- Is hij klaar om te vertrekken?
- Hij wacht in de wachtkamer op de orders van Uwe Majesteit.
- Laat hem komen, zei de tsaar.

Enkele ogenblikken later trad de koerier Michail Strogoff het keizerlijk kabinet binnen.

Michail Strogoff was lang, krachtig gebouwd, met brede schouders en een ruime borst. Zijn hoofd vertoonde de klassieke trekken van het Kaukasische ras.

Zijn ledematen waren stevig bevestigd, als hefbomen die op de beste manier gemaakt leken voor zwaar werk. Deze knappe, stevige kerel stond zo vast op zijn benen dat het niet gemakkelijk zou zijn hem van zijn plaats te krijgen; zodra hij zijn voeten neerzette, leek het of ze wortel schoten. Op zijn vierkante hoofd, met een breed voorhoofd, krulde een weelderige hardos die in lokken tevoorschijn kwam wanneer hij de Moskouse pet opzette. Zijn gewoonlijk bleke gezicht kleurde alleen rood als zijn hart sneller sloeg en het bloed sneller stroomde. Zijn donkerblauwe ogen keken recht en open, onwankelbaar, en ze schitterden onder een boog waarvan de wenkbrauwen zich licht samentrokken -- een teken van dat kalme, onverschrokken moed dat fysiologen 'de moed zonder toorn van de helden' noemen. Zijn krachtige neus, met wijde neusvleugels, beheerste een symmetrische mond met iets vooruitstekende lippen, zoals men die ziet bij edelmoedige en goede mensen.

Michail Strogoff was een man van beslissing: hij aarzelde niet lang, knaagde niet op zijn nagels van onzekerheid, krabde zich niet achter de oren in twijfel, stampvoette niet van besluiteloosheid. Hij bewoog en sprak spaarzaam, bleef roerloos staan als een soldaat

voor zijn meerdere; maar zodra hij liep, verried zijn gang een grote souplesse en een opvallende precisie -- tekenen van zelfvertrouwen en levendige wilskracht. Hij behoorde tot die mensen van wie men zegt dat hun hand altijd 'vol haar van de gelegenheid' zit -- een wat gezochte beeldspraak, maar die hem treffend schildert.

Michail Strogoff droeg een keurig militair uniform dat leek op dat van officieren van de bereden jagers te velde: laarzen, sporen, half strakke broek, een pelisse met bont afgezet en versierd met gele tressen op bruine grond. Op zijn brede borst blonken een kruis en verschillende medailles.

Hij behoorde tot het bijzondere korps van de tsarenkoeriers en had de rang van officier onder deze elite. Wat vooral opviel in zijn houding, zijn gezicht, zijn hele verschijning -- en wat de tsaar onmiddellijk herkende -- was dat hij 'een uitvoerder van bevelen' was. Daarmee bezat hij een van de meest gewaardeerde eigenschappen in Rusland, zoals de beroemde romanschrijver Toergenjev heeft opgemerkt: een eigenschap die de weg opent naar de hoogste posities in het Moskouse rijk.

Inderdaad, als er één man was die deze reis van Moskou naar Irkoetsk door een opstandig en door de vijand bezet land kon volbrengen, alle hindernissen kon overwinnen en alle gevaren kon trotseren, dan was het Michail Strogoff.

Een gelukkige omstandigheid voor de uitvoering van zijn taak: hij kende het land dat hij moest doorkruisen door en door en verstond de verschillende dialecten -- niet alleen omdat hij er al eerder had gereisd, maar vooral omdat hij van Siberische afkomst was.

Zijn vader, de oude Pjotr Strogoff, die tien jaar geleden was gestorven, had in Omsk gewoond, in het gouvernement van die naam; zijn moeder, Marfa Strogoff, woonde er nog steeds. Daar, te midden van de wilde steppen van de provincies Omsk en Tobolsk, had de geduchte Siberische jager zijn zoon Michail 'op de harde manier' grootgebracht, zoals men dat noemt. Van beroep was Pjotr Strogoff jager. Zomer en winter, bij verzengende hitte of bij kou die soms vijftig graden onder nul daalde, trok hij over de harde vlakte, door lariksen berkenbossen, door dennenwouden; hij zette vallen, joeg klein wild met het geweer en groot wild met de vork of het mes. Dat grote wild was niets minder dan de Siberische beer, een geducht en woest dier, even groot als zijn verwanten uit de poolzeeën. Pjotr Strogoff had er meer dan negenendertig gedood -- dat wil zeggen

dat de veertigste onder zijn slagen was gevallen. En men weet uit de jachtverhalen van Rusland hoevelen gelukkig zijn geweest tot de negenendertigste beer en sneuvelden voor de veertigste.

Pjotr Strogoff was dus aan dat noodlottige getal ontsnapt zonder zelfs maar een schram. Vanaf dat ogenblik, toen zijn zoon elf jaar was, nam hij hem altijd mee op jacht; de jongen droeg de ragatina -- de vork -- om zijn vader te helpen, die alleen het mes had. Op zijn veertiende had Michail Strogoff zijn eerste beer in zijn eentje gedood -- dat was op zichzelf al iets -- maar daarna had hij de huid van het reusachtige dier helemaal alleen naar huis gesleept, over een afstand van vele wersten -- een bewijs van buitengewone kracht bij zo'n jongen.

Dat leven had hem gevormd. Toen hij volwassen was, kon hij alles verdragen: kou, hitte, honger, dorst, vermoeidheid. Net als de Jakoet uit de noordelijke streken was hij een man van ijzer. Hij kon vierentwintig uur zonder eten, tien nachten zonder slaap, en zich een schuilplaats maken in het hart van de steppe waar anderen zouden verkommeren. Met zintuigen van een uitzonderlijke scherpste, geleid door een instinct als dat van een Delaware-indiaan op de witte vlakte, vond hij zelfs in dichte mist zijn weg, zelfs in de hoge breedten waar de poolnacht wekenlang duurt. Alle geheimen van zijn vader kende hij. Hij had geleerd zich te oriënteren op bijna onmerkbaar tekenen: de stand van ijskristallen, de ligging van kleine takken, geuren die van verre kwamen, het platgetreden gras in het bos, vage geluiden in de lucht, verre knallen, vogels die door de nevel trokken -- duizend details die voor wie ze herkent duizend wegwijzers zijn. Gehard in de sneeuw, als Damascener staal in Syrisch water, had hij een ijzeren gezondheid, zoals generaal Kissoff terecht had gezegd, en evenzeer een hart van goud.

Zijn enige hartstocht gold zijn moeder, de oude Marfa, die nooit had willen vertrekken uit het oude huis van de Strogoffs in Omsk, aan de oever van de Irtysj, waar zij en de oude jager zo lang samen hadden geleefd. Toen haar zoon afscheid nam, ging dat met pijn in het hart, maar hij beloofde terug te komen zodra hij kon -- een belofte die hij altijd heilig hield.

Op zijn twintigste was besloten dat Michail Strogoff in dienst zou treden bij de persoonlijke lijfwacht van de tsaar, in het korps van de tsarenkoeriers. De jonge Siberiër, dapper, intelligent en voorbeeldig in zijn plichtsbetrachting, onderscheidde zich al

spoedig tijdens een reis door de Kaukasus, in een moeilijk en onrustig gebied waar opvolgers van Sjamil nog onrust zaaiden; later volgde een belangrijke missie die hem helemaal tot Petropavlovsk op Kamtsjatka bracht, aan het uiterste randje van Aziatisch Rusland. Tijdens die lange tochten toonde hij een bewonderenswaardige koelbloedigheid, voorzichtigheid en moed, die hem de goedkeuring en bescherming van zijn superieuren opleverden; hij maakte snel promotie.

De verlofdagen die hem toekwamen na zulke verre opdrachten bracht hij altijd door bij zijn oude moeder -- al scheidden duizenden wersten hen en maakte de winter de wegen onbegaanbaar. Maar nu, voor het eerst, had Michail Strogoff, die de laatste tijd veel in het zuiden van het rijk had gewerkt, zijn moeder al drie jaar niet gezien -- drie eeuwen! Zijn gewone verlof zou hem over enkele dagen worden verleend; hij had zijn vertrek naar Omsk al voorbereid toen de bekende gebeurtenissen zich voordeden. Daarom trad Michail Strogoff nu voor de tsaar, zonder enig vermoeden van wat de keizer van hem verwachtte.

De tsaar richtte geen woord tot hem, maar keek hem enkele ogenblikken aandachtig aan met een doordringende blik, terwijl Michail Strogoff roerloos bleef staan.

Toen de tsaar blijkbaar tevreden was over dit onderzoek, ging hij terug naar zijn bureau, beduidde de hoofdcommissaris van politie te gaan zitten en dicteerde hem op zachte toon een brief van slechts enkele regels.

Nadat de brief was opgesteld, herlas de tsaar hem met de uiterste zorgvuldigheid, zette zijn handtekening en liet daaraan voorafgaan de woorden 'Byt po semoe' -- 'Zo zij het' --, de plechtige formule van de Russische keizers.

De brief werd in een envelop gedaan, die met het keizerlijk zegel werd gesloten.

De tsaar stond op en zei tegen Michail Strogoff dat hij nader mocht komen.

Michail Strogoff deed enkele stappen vooruit en bleef opnieuw roerloos staan, gereed om te antwoorden.

De tsaar keek hem nog eens recht in de ogen. Toen, met korte stem:

-- Je naam?

-- Michail Strogoff, Sire.

-- Je rang?

-- Kapitein bij het korps van de tsarenkoeriers.

-- Ken je Siberië?

-- Ik ben Siberiër.

-- Waar ben je geboren?

-- In Omsk.

-- Heb je familie in Omsk?

-- Ja, Sire.

-- Wat voor familie?

-- Mijn oude moeder.

De tsaar zweeg even. Toen wees hij op de brief in zijn hand:

-- Hier is een brief, zei hij. Ik draag jou, Michail Strogoff, op hem persoonlijk aan de groothertog te overhandigen, en aan niemand anders.

-- Ik zal hem overhandigen, Sire.

-- De groothertog bevindt zich in Irkoetsk.

-- Ik ga naar Irkoetsk.

-- Maar je moet een land doorkruisen dat in opstand is en door Tataren bezet, die er alle belang bij hebben deze brief te onderscheppen.

-- Ik zal het doorkruisen.

-- Pas vooral op voor een verrader, Ivan Ogareff, die je wellicht op je weg tegenkomt.

-- Ik zal op hem passen.

-- Kom je door Omsk?

-- Dat is mijn route, Sire.

-- Als je je moeder ziet, loop je gevaar herkend te worden. Je mag je moeder niet zien!

Michail Strogoff aarzelde een seconde.

-- Ik zal haar niet zien, zei hij.

-- Zweer mij dat niets je zal kunnen dwingen te zeggen wie je bent of waar je naartoe gaat!

-- Ik zweer het.

-- Michail Strogoff, zei de tsaar terwijl hij de brief overhandigde, neem deze brief aan, waarvan het lot van heel Siberië afhangt en misschien het leven van mijn broer, de groothertog.

-- Deze brief zal aan zijne hoogheid de groothertog worden overhandigd.

-- Je gaat dus toch?

-- Ik ga, of men doodt mij.

-- Ik heb je levend nodig!

-- Ik zal leven en ik zal doorgaan, antwoordde Michail Strogoff.

De tsaar leek tevreden over de eenvoudige en kalme vastberadenheid waarmee Michail Strogoff had geantwoord.

-- Ga dan, Michail Strogoff, zei hij. Ga voor God, voor Rusland, voor mijn broer en voor mij!

Michail Strogoff bracht een militaire groet, verliet onmiddellijk het keizerlijk kabinet en kort daarna het Nieuwe Paleis.

-- Ik geloof dat je een goede keuze hebt gemaakt, generaal, zei de tsaar.

-- Dat geloof ik ook, Sire, antwoordde generaal Kisofov. Uwe Majesteit kan erop vertrouwen dat Michail Strogoff alles zal doen wat een mens kan doen.

-- Hij is een mens, inderdaad, zei de tsaar.